

Kapitola 3 – Pohled Ježíše a apoštolů na Bibli

Reformace volala po *ad fontes*, to znamená „zpět ke zdrojům“. To znamená, že se reformátoři rozhodli navrátit se zpět ke zdroji Písma, aby opravdově pochopili podstatu křesťanství a nespolehali se na tradice středověké církve. Toto klíčové nasměrování k původním zdrojům přineslo nový pohled na Písmo a změnilo pohled lidí na svět.

Otázka autority

Přesto se i dnes stále používají tradice, a metody středověké akademické filozofie, která se používala před reformací. Písmo je často vnímané pouze skrze brýle filozofie nebo přírody. Osvícenská filozofie zpochybnila základní biblickou inspiraci a autoritu, snížila Boží slova na slova člověka, která byla napsaná v konkrétní době a prostředí. Bývalý děkan teologické školy na Harvardu (Harvard University's Divinity School) Krister Stendahl píše, tyto nové předpoklady znamenají, že moderní vykladač musí rozlišovat mezi „tím, jak byla [biblická pasáž] myšlená a co znamená.“ Jinými slovy, existuje napětí „mezi myšlením v semitské minulosti a myšlením moderních lidí.“¹

Například význam, jaký mohla mít biblická pasáž pro starověké rabínské teology jako Pavel, který se zabývá místní situací v Efezu nebo Korintu nemusí vůbec být tím, co Bible znamená dnes. Podle tohoto pohledu nemůže mít stejný význam, protože ve starověku bylo zcela neznámé moderní světové vědecké poznání a myšlení. Říkají, že bibličtí pisatelé přemýšleli o místní kulturní situaci a my moderní čtenáři musíme vykládat Bibli podle dnešních standardů. V době elektřiny, počítačů a chytrých technologií působí biblická víra velmi bezvýznamně.

Luterský teolog Rudolf Bultmann se snaží zachránit křesťanství od účinků moderního historicko-kritického myšlení tím, že se zabývá „demytologizací“ Nového zákona. Přehodnocuje význam zázraků a dalších nadpřirozených jevů jako je vzkříšení a božská přirozenost Krista a činí je přijatelné pro moderní myšlení. Pro Bultmanna „už není přijatelný mytologický koncept nebe a pekla, protože pro moderního člověka s vědeckým myšlením ztratilo všechn smysl mluvit o věcech, které jsou ve vesmíru ‚výš‘ a ‚níž.‘“² Podle Bultmanna „je pouze přáním myšlenky domnívat se, že lze obnovit starověký biblický pohled na svět.“³

Ale takové přijetí předpokladů materialismu a modernismu také vytváří závažné otázky o podstatě Bible, učení Ježíše a apoštolů. Existoval rozdíl v myšlení Ježíše i apoštolů mezi tím, co Bible znamenala a co znamená? Přijímali Ježíš i apoštolové skutečnost zázraků ve Starém zákoně a učili, že se zázraky stále odehrávají v jejich době? Jakou měli souvislost s popsanými lidmi, místy a událostmi? Jaké byly jejich předpoklady a následné metody výkladu? Jak Ježíš a jeho učedníci reagovali na otázky skeptických a cynických učitelů zákona? Potřebujeme se vrátit ke zdrojům, abychom mohli jako reformátoři pochopit, jak bibličtí pisatelé a Ježíš vykládali Bibli.

Ježíšův pohled na Písmo

Ježíš různými způsoby potvrzuje autoritu Písma. Zaprvé, přijímá zázraky ze Starého zákona za autentické. V Mt 12,40 říká: „Vždyť jako ‚byl Jonáš v břiše velké ryby tři dny a tři noci‘, tak bude Syn člověka tři dny a tři noci v srdci země.“ Nejenže Ježíš potvrzuje Jonášovu zkušenost v břiše ryby, ale také předpovídá svou vlastní zkušenost po ukřižování a předznamenává své tři dny v hrobě. Dále pokračuje: „Ninivští muži povstanou na soudu s tímto pokolením a odsoudí je, neboť učinili pokání na Jonášovo kázání — a hle, zde je někdo větší než Jonáš“ (v. 41). Považuje události okolo Jonášova kázání v Ninive za historické a důvěryhodné.

¹ Krister Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary,” in *The Interpreter's Dictionary of the Bible*, vol. 1, ed. George A. Buttrick (New York: Abingdon, 1962), 419, 420.

² Rudolf Bultmann, *Jesus Christ and Mythology* (New York: Scribner's Sons, 1958), 15, 20.

³ Bultmann, *Jesus Christ and Mythology*, 38.

V dalším příkladu Ježíš říká: „Krásně odmítáte přikázání Boží, abyste zachovali svou tradici. Vždyť Mojžíš řekl: ‚Cti svého otce a svou matku‘ a ‚kdo zlořečí otci nebo matce, ať zemře!‘“ (Mk 7,9-10). Nejenže potvrzuje platnost Božího přikázání, když se odkazuje na páté přikázání, ale také poukazuje na to, že jej dostali od Mojžíše. Podobně Ježíš potvrzuje učení Mojžíše, když nařizuje uzdravenému malomocnému „Odejdí, ukaž se knězi a obětuj za své očistění, jak nařídil Mojžíš, jim na svědectví“ (Lk 5,14). Záznam ukazuje že Ježíš přijímal historickou skutečnost mnoha biblických postav, mezi nimi je kromě jiných Ábel (Mt 23,35), David (Mt 12,3), Zacharjáš (Mt 23,35).

Ježíš také dodržoval přikázání a vybízel ostatní, aby jednali podobně: „Jestliže mne milujete, zachovejte má přikázání“ (J 14,15). Radí bohatému, mladému vládcí: „Chceš-li vstoupit do života, zachovej přikázání!“ Mladík se zeptal: „která?“ Ježíš odpovídá: „Nezavraždíš, nezcižolíš, neukradneš, nevydáš křivé svědectví, cti otce a matku, budeš milovat svého bližního jako sebe.“ (Mt 19,17-19). Navíc k tomuto potvrzení přikázání z Exodu Ježíš také důkladně v dodržuje sedmý den sobotu (Lk 4) a klade důraz na její původní smysl. „Sobota byla učiněna pro člověka, a ne člověk pro sobotu“ (Mk 2,27) a „Syn člověka je také pánem soboty“ (Lk 6,5).

V kázání na hoře Ježíš zdůraznil trvalou povahu zákona: „nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem je zrušit, nýbrž naplnit. (...) nepomine jediné nejmenší písmenko ani jedna čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane“ (Mt 5,17.18). „Víra je tedy ze slyšení zvěsti a zvěst skrze slovo Kristovo“ (Ř 10,17). Saduceům říká: „Bloudíte, protože neznáte Písma ani Boží moc“ (Mt 22,29). Tyto texty ukazují, že Ježíš vnímal písmo jako základ našich životů a zkušeností.

Jak Ježíš používal Písmo

Kristův život znázorňoval autoritativní postavení Písma v Jeho zkušenosti a službě. Jan Křtitel pokřtil Krista a viditelný projev Ducha svatého v podobě holubice potvrdil jeho službu. Ve stejné chvíli mu Otec poželhal: „Toto je můj Syn, Milovaný, v němž jsem našel zalíbení“ (Mt 3,17). Duch ihned vedl Ježíše do judské pouště, kde byl v oslabeném stavu pokoušen satanem. Toto působivé setkání bylo rozhodujícím momentem v Kristově službě. Uspěje ve zkoušce?

První setkání bylo zaměřené na chuť a působilo na lidský sklon sebezáchovy. Ježíš odpověděl citátem z Deuteronomia: „Je napsáno: ‚Člověk nebude živ jen chlebem, ale každým slovem, které vychází z Božích úst‘“ (Mt 4,4). Při své obraně šel k živému Slovu a k jeho božskému zdroji, proto zdůraznil autoritu Písma. Dále satan Ježíše pokoušel ukázáním lásky a troufalosti. Ježíš odpověděl: „Je také napsáno: ‚Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha‘“ (v. 7; srov. Lk 4,12). Nakonec byl Ježíš pokoušen, aby podlehl pýše a převzal vládu nad královstvími světa. Jeho odpověď byla rychlá a jistá „Je napsáno: ‚Pánu, svému Bohu, se budeš klanět a jemu jedinému sloužit‘“ (Lk 4,8). Na konci byla pro Ježíše pravá bohoslužba zaměřená na Boha. Podřízení se jeho Slovu bylo pravou bohoslužbou.

Na všechna tři pokušení Ježíš odpověděl slovy „je napsáno“. Všimněte si, že neříká „bylo napsáno“ nebo „bude napsáno“. Místo toho používá přítomný čas „**je** napsáno“. Dělá to tak, protože Slovo Boží není zařazené do minulé kultury, ani není zamýšlené pouze pro budoucí generace. Ne, je to živé Boží Slovo, které vždy platí pro všechny lidi a všechny národy. Slovo bylo přítomnou pravdou pro Mojžíše a Krista a je stále přítomnou pravdou pro nás i dnes.

Setkání v poušti je důkazem, že Ježíš při obraně proti útokům nepřítelů používal jednotnou metodu, Bibli a pouze Bibli. I když byl Bohem, jeho obrana spočívala v úplném podvolení se Božímu Slovu. Neopíral se o názory, spletité argumenty, ani o jízlivý odpor. Důrazně citoval Písmo. Pro Krista mělo Písmo nejvyšší autoritu a největší moc. Tímto způsobem zahájil svou službu na bezpečném základě, postavil ji na důvěryhodnosti Bible.

Ježíšova závěrečná slova na kříži také dosvědčují autoritu Písma. Ve dvou výrocích z kříže cituje starozákonní prorocká slova. V prvním případě „zvolal Ježíš silným hlasem: „Eli, Eli, lema sabachthani?“

To jest: „Můj Bože, můj Bože, proč jsi mne opustil?“ (Mt 27,46). Zde cituje Žalm 22,2. O pár veršů později stejná kapitola uvádí:

*Rozlévám se jak voda
a všechny mé kosti se uvolňují.
Mé srdce je jako vosk, (...)
určils mi místo v prachu smrti. (...)
spoutali mi ruce a nohy.
Počítám všechny své kosti.
Oni civí, sledují mě,
dělí si mé roucho,
vrhají los o můj oděv. (Ž 22,15-19)*

Ve druhém případě Ježíš znovu cituje stejný Žalm: „Dokonáno jest“ (J 19,30). Walter Kaiser ml. píše: „nejde o náhodu. (...) To naznačuje, že mysl našeho Pána na kříži znala obsah tohoto Žalmu a byla jím povzbuzená.“⁴ Ale je tu toho více, Ježíš poukazuje na každé období, aby vyjasnil starozákonní proroctví ohledně přirozenosti jeho smrti, proto potvrzuje autoritu a přesnost Písma v předpovědi jeho utrpení. Charles Briggs píše: „tato utrpení [v Žalmu 22] přesahují jakékoliv historické utrpení s jedinou výjimkou Ježíše Krista. Mají svůj přesný protějšek v utrpení na kříži.“⁵

Učedníci pod křížem stěží porozuměli těmto prohlášením. Byli zmatení a skleslí. Jak se to mohlo stát? Ježíšova pokořující smrt nebyla vysvobozením, které očekávali od svého Mesiáše. Ale v následujících dnech jejich duše posilovaly konverzace o Ježíši. Při setkání po ukřižování znovu Ježíš potvrdil metodu, kterou by měli studovat Písmo.

Lukáš 24 kap. zaznamenává dvě z těchto setkání. Zaprvé, Ježíš se připojuje ke dvěma věřícím na cestě do Emaus a vysvětluje, jak naplnil starozákonní mesiášská proroctví. „A začal od Mojžíše a od všech proroků a vysvětlil jim ve všech Písmech to, co o něm bylo napsáno“ (Lk 24,27).

Po neuvěřitelném zážitku na cestě do Emaus běželi dva učedníci, aby sdělili dobrou zprávu s ostatními učedníky. Když jim sdělili svůj příběh, zjevil se Ježíš celé skupině a připomněl jim, že jeho život byl naplněním Písma: „To jsou ta má slova, (...) že se musí naplnit všechno, co je o mně napsáno v Mojžíšově zákoně, v prorocích a Žalmech.“ Potom „otevřel jejich mysl, aby rozuměli Písmu“ (v. 44.45).

V prvním případě na cestě do Emaus si všimněte specifické zmínky „ve všech Písmech“ (v. 27, zdůraznění doplněno). Důraz na Písmo je znovu vyzdvižen ve druhé události s učedníky slovy „v Mojžíšově zákoně, v prorocích a Žalmech“ to poukazuje na všechny tři oddíly Bible, které Židé používali v jeho době. Tóra je zákon, nebo pokyn a skládá se z prvních pěti knih Bible. *Neví'im* jsou proroci a *Ketuvim* jsou spisy a zahrnují knihu Žalmů.

To potvrzuje, že Ježíš, Slovo se stal tělem (J 1,1-3), spoléhal se na autoritu Písma, aby vysvětlil, jak byli jeho život a služba předpovězeny o stovky let dříve. Když Ježíš poukazyval na celistvost Písma, učil své učedníky prostřednictvím příkladů. Když vyšli šířit poselství evangelia také vysvětlovali celé Písmo a novým konvertitům přinášeli sílu a porozumění. Písmo vykládali Písmem, metodou, kterou protestanté později nazvali *Sola scriptura*.

V Mt 28,18-20 pověřuje Ježíš učedníky k hlásání evangelia, „Byla mi dána veškerá pravomoc na nebi i na zemi.“ Tato autorita pochází z jeho Otce a celého Božství. „Jděte tedy a číňte učedníky ze všech národů, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha Svatého“. Následuje strhující pověření, dává jim ještě jeden poslední pokyn: mají učit všechny národy „zachovávat všechno, co jsem vám přikázal“. Co Ježíš učil a přikázal? Učil *všechna* Písma. Přišel na základě proročké autority Slova a naplněním

⁴ Walter C. Kaiser Jr., *The Messiah in the Old Testament* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1995), 117.

⁵ Charles A. Briggs, *Messianic Prophecy* (New York: Scribner's Sons, 1889), 326.

prorocství Písma bylo, že se podřídil svému Otci. Ellen Whiteová píše: „[Kristus] poukazyval na Písmo jako na nepochybnou autoritu. My bychom měli činit totéž. Bibli máme představovat jako slovo věčného Boha, jako konečné vyjádření ke všem sporným otázkám a jako základ veškeré víry.“⁶

Pohled apoštolů na Písmo

Jak někteří lidé mohou očekávat, apoštolové také přijímali historicitu a přesnost Starého zákona. O zkušenosti Exodu píše Lukáš: „Ten je vyvedl a činil divy a znamení v egyptské zemi, při Rudém moři i v pustině po čtyřicet let“ (Sk 7,36). Pavel píše v listu Židům „Vírou prošli Rudé moře jako po suché zemi, když se však o to pokusili Egyptané, moře je pohltilo“ (Žd 11,29). Ohledně Exodu teolog z Princetonské univerzity, Otto Piper spočítal, že z 2688 citací Starého zákona v Novém zákoně „je Exodus na třetím místě s počtem cca 220 citací.“⁷ Tyto časté zmínky znamenají, že události, motivy a teologie Exodu sloužili jako základ pro Ježíšovo myšlení, jeho pohledy a pro novozákonní pisatele.⁸ Exodus a cesta do zaslíbené země sloužily jako předobraz Božího zázračného vysvobození z pout hříchu a znázorňuje naši cestu do nebeského domova, který nám Ježíš připravuje. Ale to nelze omezit na Exodus, celý Nový zákon konzistentně odkazuje ke Starému zákonu jako k autoritativnímu zdroji.

V listu Římanům 1,2 Pavel nazývá Starý zákon svatým Písmem a v Ř 3,2 jej označuje slovy „Boží výroky“ neboli „Boží slova“ (ČEP). Petr důrazně řekl: „žádné prorocství Písma není záležitostí vlastního výkladu. Neboť prorocství nikdy nebylo proneseno z lidské vůle, nýbrž unášení Duchem Svatým mluvili lidé poslaní od Boha“ (2Pt 1,20.21). Stejným způsobem Písmo vyvyšuje Nový zákon na tuto úroveň. Ježíš svým učedníkům řekl: „kdo slyší vás, slyší mne“ (Lk 10,16).

Mnoho novozákonních knih si nárokuje inspiraci. Petr píše o Pavlových spisech, jako o části ostatních Písem (2Pt 3,16). Pavel tvrdí, že Duch svatý je zdrojem k napsání jeho epištol (1K 7,40; 14,37; 2K 3,5.6; 4,13). Jan začíná Apokalypsu slovy: „Zjevení Ježíše Krista, které mu dal Bůh, aby svým otrokům ukázal, co se má brzy stát“ (Zj 1,1). A na konci knihy čteme:

*„Tato slova jsou věrná a pravá (...)
Blahoslavený, kdo zachovává slova prorocství tohoto svitku“ (Zj 22,6.7)*

Na základě tvrzení Ježíše a apoštolů nemůžeme Bibli vykládat stejným způsobem jako knihu jiných lidských autorů. „Jediný pravý, a přijatelný způsob výkladu Bible jako Božího Slova v lidské podobě musí být hermeneutika Písma, hermeneutika Písmem a hermeneutika pro Písmo, v krátkosti biblická hermeneutika.“⁹ Ellen Whiteová také vnímala jedinečnou povahu Božího Slova a připomínala svým čtenářům, že „Bible vykládá sama sebe.“¹⁰

⁶ Ellen G. White, *Christ's Object Lessons* (Washington, DC: Review and Herald®, 1941), 39, 40. [Český překlad knihy: WHITE, Ellen Gould Harmon. *Perly moudrosti*. Praha: Advent-Orion., ISBN 80-7172-902-7.]

⁷ Otto Piper, “Unchanging Promises: Exodus in the New Testament,” *Interpretation* 11, no. 1 (January 1, 1957): 3.

⁸ Viz úvod v knize Michael G. Hasel, “The Book of Exodus,” in *The Andrews Bible Commentary*, ed. Ángel M. Rodríguez (Berrien Springs, MI: Andrews University Press, forthcoming).

⁹ Gerhard F. Hasel, “The Crisis of the Authority of the Bible as the Word of God,” *Journal of the Adventist Theological Society* 1, no. 1 (1990): 33; emphasis in the original.

¹⁰ Ellen G. White, *Fundamentals of Christian Education* (Mountain View, CA: Pacific Press®, 1894), 187.